

THANK YOU,
WORLD

भाग दुसरा

उंबरठा 11

धन्यवाद, जग

आयुष्यात मी अनेक जागी जसा पोहोचलो, तसाच मी या उंबरठ्यांच्या शेवटी पोहोचलो आहे.

एखाद्या परिपूर्ण नकाशाच्या मागे जात नव्हे.

एका धाग्याच्या मागे जात.

कधी दिसणाऱ्या.

कधी न दिसणाऱ्या.

कधी मला मार्ग दाखवण्याइतका भक्कम.

कधी एखाद्या आठवणीइतका पातळ.

मी ही वाट सुरू केली तेव्हा मी एखादी गाथा उभारत नव्हतो.

एखाद्या व्यवस्थेची आखणी करत नव्हतो.

एखादी खूण मागे ठेवण्याचा प्रयत्न करत नव्हतो.

मी फक्त समजून घेण्याचा प्रयत्न करत होतो.

काही माणसे आपल्या आत का जगत राहतात हे समजून घेण्याचा.

काही अनुभव आपली साथ का सोडत नाहीत हे समजून घेण्याचा.

काही जखमा शिकवणी का बनतात हे समजून घेण्याचा.

काळ अनेक गोष्टी वाहून नेतो पण सगळ्या का नाही, हे समजून घेण्याचा.

तुम्ही पार केलेला प्रत्येक उंबरठा या शोधाचा एक भाग सांगतो.

एखादा सिद्धांत नव्हे.

एखादे तत्त्वज्ञान नव्हे.

एक शोध.

कारण आयुष्याने मला कधीच अंतिम सत्ये हाती दिली नाहीत.

त्याने मला भेटी दिल्या.

माणसे.

जबाबदाऱ्या.

हानी.

प्रवास.

आजार.

पुनर्जन्म.

आणि त्या प्रत्येकातून मी एक अर्थ काढण्याचा प्रयत्न केला.

मला नेहमीच यश आले असे नाही.

पण मी प्रयत्न करत राहिलो.

वर्षे जात गेली तसतसे मला समजले की "टिकून राहिलेली माणसे"
एखाद्या ब्रँडमधून जन्माला आलेली नाही.

ती एखाद्या कंपनीतून जन्माला आलेली नाही.

ती एखाद्या कुटुंबातूनही जन्माला आलेली नाही.

ती एका प्रश्नातून जन्माला आली आहे.

एखादे आयुष्य स्वतःची ओळख न गमावता युगे, देश, संस्कृती आणि
माणसे कसे पार करू शकते?

मला उत्तर परिणामांमध्ये सापडले नाही.

ते मला नात्यांमध्ये सापडले.

कारण प्रत्येक माणूस एका संवादाचे फळ असतो.

कोणीही स्वतःला एकट्याने घडवत नाही.

कोणीही एकट्याने वाढत नाही.

कोणीही एकट्याने स्वतःला वाचवत नाही.

प्रत्येक वाटेमागे एक अदृश्य जनसमुदाय असतो.

आणि इथवर पोहोचल्यानंतर मला अखेर त्याची दखल घ्यायची आहे.

माझ्या प्रवासावर खूण सोडून गेलेल्या सगळ्या माणसांचे मला आभार मानायचे आहेत.

जे टिकून राहिले त्यांचे.

आणि जे रस्त्याच्या फक्त एका टप्प्यापुरते सोबत आले त्यांचेही.

ज्यांनी मला शिकवले त्यांचे.

आणि ज्यांनी माझी परीक्षा घेतली त्यांचेही.

ज्यांनी माझ्यावर प्रेम केले त्यांचे.

आणि ज्यांनी मला विरोध केला त्यांचेही.

ज्यांनी मला संधी दिल्या त्यांचे.

आणि ज्यांनी मला त्या स्वतः निर्माण करायला शिकवले त्यांचेही.

मी माझ्या आजोबांचे आभार मानतो.

माझ्या वडिलांचे.

माझ्या आईचे.

त्यांनी समजावून सांगण्याची गरज न भासता जे पुढे दिले त्यासाठी.

मी माझ्या कुटुंबाचे आभार मानतो.

माझ्यासोबत फक्त सोपे दिवसच नव्हे तर मुख्यतः कठीण दिवस वाटून घेतल्याबद्दल.

माझ्या आयुष्यातून गेलेल्या स्त्रियांचे मी आभार मानतो.

अनेकदा काय घडत आहे हे त्यांनी माझ्या आधी पाहिले.

अनेकदा मला एकट्याला दिसले नसते असे एखादे सत्य त्यांनी मला परत दिले.

वाटेत भेटलेल्या सहकाऱ्यांचे मी आभार मानतो.

ज्यांच्यासाठी मी काम केले त्या माणसांचे, आणि ज्यांनी माझ्यासोबत काम केले त्या माणसांचे.

कारण त्या सगळ्यांनी, वेगवेगळ्या प्रकारे, मला काहीतरी शिकवले.

ज्या देशांनी माझे स्वागत केले त्यांचे मी आभार मानतो.

ज्या शहरांनी मला आसरा दिला त्यांचे.

ज्या संस्कृतींनी मला वेगळे दृष्टिकोन दाखवले त्यांचे.

त्यांनी मला आठवण करून दिली की जग आपल्या समजुतीपेक्षा कितीतरी विशाल आहे.

ज्या माणसांनी माझ्या शेजारी राहून दुःख सोसले त्यांचे मी आभार मानतो.

कारण वाटून घेतलेली वेदना असे धडे शिकवते जे यशाला माहीत नसतात.

जे निघून गेले त्यांचेही मी आभार मानतो.

मी जो माणूस झालो तो घडवण्यात त्यांच्या अनुपस्थितीचा वाटा उपस्थितीइतकाच होता.

मी परीक्षांचे आभार मानतो.

पडण्यांचे.

आजारांचे.

अपयशांचे.

भीतींचे.

कठीण रात्रींचे.

उत्तर नसलेल्या प्रश्नांचे.

कारण प्रत्येक वेळी काहीतरी तुटले, तेव्हा काहीतरी अधिक खरे वर आले.

आज मला आता असे वाटत नाही की आयुष्य त्याने काय जिंकले यावरून मोजले जाते.

मला वाटते ते त्याने काय पुढे दिले यावरून मोजले जाते.

त्याने इतरांमध्ये काय मागे ठेवले यावरून.

त्याने काय शक्य केले यावरून.

त्याचा कर्ता रंगमंचाच्या केंद्रस्थानी नसतानाही काय जगत राहते यावरून.

मी आज जो आहे तो झालो असेन, तर ते एकाच निर्णयामुळे नाही.

एकाच गुणामुळे नाही.

एकाच व्यक्तीमुळे नाही.

ते हजारो योगदानांचे फळ आहे.

भेटींचे.

कृतींचे.

शब्दांचे.

उदाहरणांचे.

उपस्थितींचे.

या रचनेवर माझे नाव आहे.

पण ती फक्त माझी नाही.

जाणता किंवा अजाणता वाटेत आपली छाप सोडून गेलेल्या सगळ्यांचीही ती आहे.

कदाचित "टिकून राहिलेली माणसे" याचा अंतिम अर्थ हाच आहे.

एक कथा नव्हे, तर एक कृतज्ञ दखल.

प्रत्येक माणूस ही एक सामूहिक उभारणी आहे, याची दखल.

नात्यांची एक बेरीज.

प्रभावांचा एक भूगोल.

चालती-फिरती एक स्मृती.

आणि या पानांमध्ये तुम्हाला तुमचे असे काही सापडले असेल, तर ही कथा आता फक्त माझी राहिलेली नाही.

ती थोडीशी तुमचीही झाली आहे.

म्हणूनच मी निरोपाने शेवट करत नाही.

मी कृतज्ञतेने शेवट करतो.

मी जो आहे तो होण्यासाठी मला मदत करणाऱ्या सगळ्यांसाठी.

माझ्या शेजारी चाललेल्या सगळ्यांसाठी.

आणि हा प्रवास पुढे चालू ठेवणाऱ्या सगळ्यांसाठी.